

WSTĘP

Oddajemy w Państwa ręce przewodnik turystyczny po ziemi słupskiej, który powstał z inicjatywy dwóch stowarzyszeń działających na terenie powiatu słupskiego – Lokalnej Organizacji Turystycznej "Ziemia Słupska" oraz Lokalnej Organizacji Turystycznej "Ustka". Idea LOT-ów odzwierciedla istniejącą już od dłuższego czasu współpracę samorządów obu miast i okolicznych gmin z podmiotami gospodarczymi, ale nie jest bynajmniej nowa, gdyż już we wczesnym średniowieczu port usteki pełnił ważną funkcję gospodarczą, a księżycy gród nad Słupią rolę centrum dowodzenia w regionie. Obecnie ta współpraca pomiędzy Słupskiem i Ustką w zakresie ulepszenia infrastruktury gospodarczej i turystycznej przebiega pod hasłem "Dwumiasta" i zaczyna przynosić zyski zarówno mieszkańcom regionu, jak i turystom przybywającym tu na wypoczynek.

Ziemia słupska ze swoją bogatą historią oraz z zachowaną w dobrej kondycji fauną i florą, przyciąga turystów z kraju i zagranicy. Ważnym aspektem są bez wątpienia najczystsze na polskim wybrzeżu plaże, które zachowały swój naturalny urok. Rozbieg rozbudowy infrastruktury turystycznej po roku 1989 okazał się w pewnym sensie zbawienny dla Środkowego Wybrzeża, bo sprawił, że plaże te nie są zabudowane hotelowymi blokowiskami, a nadmorskie wydmy zachowały swój nieskażony postępek cywilizacyjnym charakter. Pod względem walorów przyrodniczych wyróżniają się gminy wiejskie Smołdzino i Ustka, na terenie których leży spora część Słowińskiego Parku Narodowego. W gminach Postomino oraz Ustka podziwiać można przepiękne wybrzeże klifowe. Dla poszukujących wytchnienia od wielkomiejskiego zgiełku, nawet najpiękniejsze plaże, to nie wszystko. Nie tylko wśród osób starszych coraz to większym zainteresowaniem cieszą się kąpiele borowinowe, inhalacje aerozolem i hydromasaże, nazywane dzisiaj "wellness i spa". Górują w tym nadmorskie kurorty, takie jak Ustka, Jarosławiec czy Rowy. Pisząc o ziemi słupskiej nie sposób pominąć tematu przyrody. Gminy wiejskie, a w szczególności Dębica Kaszubska, Głównyce (75 pomników przyrody), Kępsce, Postomino i Smołdzino, z dziewiczymi borami pełnymi grzybów i runa leśnego, licznymi pomnikami przyrody i dobrze wyznaczonymi szlakami pieszymi, rowerowymi oraz kajakowymi, zapraszają do aktywnego wypoczynku na łonie natury. Klamrą spinającą ten ogrom różnorodności oferty turystycznej we wszystkich gminach członkowskich ustckiego bądź słupskiego LOT-u są rzeki Słupia i Wiepra ze swoimi doręczkami. Sam tylko park krajobrazowy "Dolina Słupia" z siedmioma jeziorami zaporowymi i rezerwatami przyrody ma do zaoferowania nie byle jaką atrakcję z zakresu historii kultury materialnej. Funkcjonujące do dzisiaj niemieckie elektrownie wodne jako zabytki techniki światowej rangi, to bez wątpienia istotne atrakcje ziemi słupskiej. Elektrownie wodne oraz niekiedy położone blisko nich jankierskie kompleksy pałacowe nie są dziś już tak tajemnicze, jak kilkadziesiąt lat temu. Niemniej wiele XVIII-wiecznych lub XIX-wiecznych posiadłości rycerskich kusi swoją tajemniczą historią, a niektóre z nich, tak jak zaadaptowany na kompleks hotelowy pałac von Clausewitzów, a następnie Puttkamerów w Niepogledziu, hotel pałac Morbijou Rieck-Eggebertów w Poganicach, pałac

Von Altenów w Krzywaniu. Osobne miejsce zajmuje wpisana w Państwowy Rejestr Zabytków Kultury posiadłość kanclerza Bismarcka w Warcinie oferująca możliwość noclegu w historycznym miejscu i spaceru po imponującym parku przydorskim z niezwykle cennymi zabytkami przyrody.

Ziemia słupska to również kultura rolna. Pod tym względem dominują tutaj trzy miejscowości, w których turyści zwiedzać mogą niespotykane w centrum i na południu Polski zagrody szachulcowe bogatych rólników. W gminie Słupsk jest to wieś Swółowo, podniesiona do rangi Pomorskiej Wsi Dziedzictwa Narodowego oraz wieś Staniewice w gminie Postomino. W odróżnieniu od dużych gospodarstw rolnych w Swółowie, w gminie Smołdzino można zapoznać się z kulturą materialną ubogich słowiańskich rybaków. W Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach zostały pieczołowicie zrekonstruowane chaty szachulcowe Słowiców z oryginalnym wnętrzem.

Kolejną ofertą turystyczną jest oferta kulturalna Dwumiasta. Słupsk jako stara siedziba książęca oferuje w Zamku Książąt Pomorskich ciekawe regionalne zbiory rzeźby sakralnej. To tu mieści się Muzeum Pomorza Środkowego, w którym możemy także zobaczyć światowej rangi kolekcję prac Stanisława Ignacego Witkiewicza – Witkacego. Oprócz tego trzeba zaznaczyć, że ze Słupskiem związani są niemieccy malarze światowej sławy: Otto Priebe, Otto Freundlich, George Grosz, a w położonych niedaleko Słupska Jarosławcu, Klukach, Rajbce i Lebie mieli swoje letnie pracownie ekspresjoniści drezdeńskiego stowarzyszenia "Die Brücke": Hermann Pechstein i Karl Schmidt-Rottluff. W Słupsku od ponad 40 lat odbywa się Festiwal Pianistyki Polskiej, o czym świadczą liczne pomniki wirtuozów w słupskich parkach: Fryderyka Chopina, Karola Szymanowskiego czy też "Klawiatura Gwiazd" – interesujący monument upamiętniający występujących w Słupsku pianistów. Słupsk jest miastem zielonym z okolonymi drzewami alejami i ciekawymi socyjnymi bądź eklektycznymi kamienicami. Świadczą one o ekonomicznej sile słupskiego mieszczaństwa i atrakcyjności miasta w ostatnim ćwierćwieczu XIX wieku.

Ustka ze swoją letnią ofertą z zakresu programu historyczno-kulturowego i turystycznego również zasługuje na zainteresowanie. Program jest tak bogaty, że nie sposób wymienić tu wszystkie punkty. Do najważniejszych wypadu zaliczyć pomysłnie prowadzony program rewitalizacji architektonicznej centrum starej Ustki i ulepszenie infrastruktury turystycznej w porcie, a z historyczno-kulturowych aspektów, budowę na wschodnim moście symbolu rozpoznawczego morską karota – uesteckiej Syrenki. Porównywana przez niektórych z warszawską syreną, jest jednak inna, a jej legenda mówi nie tyle o walce, ile o współczuciu i pomocy potrzebującym, w szczególności ludziom morza. Być może dlatego budowa pomnika, rozpoczęta z inicjatywy uesteckiego LOT-u, szybko przerosła się w szeroki ruch społeczny, wsparty również przez największe podmioty gospodarcze w mieście, mniejszych przedsiębiorców, jak i całe społeczeństwo uesteckie. Ten tak pozytywny odzew świadczy zarówno o konieczności budowy symboli, jak i możliwości jednoczenia się wokół nich.

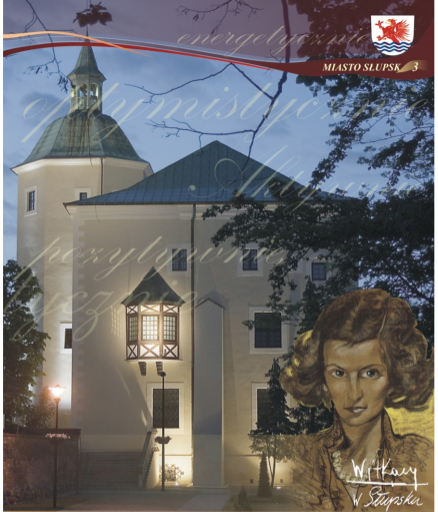
Niniejszy przewodnik powstał z inicjatywy dwóch Lokalnych Organizacji Turystycznych i skierowany jest także do dwóch grup odbiorców. Pierwszą z nich są turyści zainteresowani nie tylko odpoczynkiem na plaży, ale także wypoczynkiem aktywnym, kulturą i zwiedzaniem ciekawych miejscowości oraz zabytków ziemi słupskiej. Drugą grupą jest społeczność lokalna, przede wszystkim młodzież zainteresowana odwiedzaniem i poznananiem wszystkich okolicznych zabytków i ciekawych miejsc. Publikacja składa się z trzech części. Pierwsza jest typowym przewodnikiem turystycznym po ziemi słupskiej, druga część prezentuje atrakcje, dobre lokale i ciekawostki turystyczne, a trzecia – najobszerniejsza, stanowi pełną ofertę noclegową obu LOT-ów na terenie zaangażowanych w to przedsięwzięcie miast i gmin.

Krzysztof Rumiński
członek Zarządu LOT "Ustka"

Małgorzata Juchiewicz - Krawczykiewicz
LOT "Ziemia Słupska"

MIASTO SŁUPSK 3

Witkacy
w Słupsku

Miasto Słupsk

Miasto Słupsk

Słupsk

4 MIASTO SŁUPSK

Tu czas płynie inaczej, wystukiwany uderzeniami wieżowego zegara ratuszowego. Budynek **RATUSZA**

miejskiego powstał w **1901** roku, na podmokłym terenie na obrzeżach miasta w pobliżu Nowej Bramy, która strzegła drogi w kierunku Szczecina. Niedługo brama była częścią systemu obronnego średnio-wiecznego Słupska, dziś jest to centrum miasta. Ciekawostką ratusza jest licząca ponad sto lat tapeta na ścianach gabinetu prezydenta miasta i drewniana boazeria w sali radejów miejskich. Warto wspiąć się na wieżę ratuszową w pogodny dzień i spojrzeć na miasto oraz okolice. Naprzeciw ratusza znajduje się budynek dawnego domu towarowego, w którym znajduje się **najstarsza w Europie czynna drewniana winda**. Dowodem na to, że czas tu płynie inaczej jest data powstania miasta i obchodzona rocznica jego lokacji. **Rok 2010** był dla mieszkańców Słupska rokiem wyjątkowych jubileuszy. Każda miejscowość ma w kalendarzu jedną datę, którą uznaje za kluczową dla swojego istnienia. Słupsk ma dwie takie daty: **rok 1265 oraz 1310**, piękne, leżące nad Słupią miasto po raz pierwszy uzyskało prawa miejskie w roku 1265 z rąk księcia gdańskiego Świętopelka, zwanego Wielkim. Tak, na podstawie wydatków paralelnych twierdzi naukowcy. Wynika z tego, że rok 2010 był 745 rokiem istnienia Słupska jako miasta. Być może na tym sprawa jubileuszu zakończyłaby się w sposób jednoznaczny, gdyby nie margrabiowie brandenburscy - Jan i Waldemar. Otóż w roku 1310 relokowali oni miasto na prawe magdebarskim i przez wieki tę właśnie datę traktowano w Słupsku jako graniczną pomiędzy osadą a pełnoprawnym miastem. Według tej rachuby Słupsk jako miasto liczy sobie zatem „tylko” 700 lat. Obie daty mają swoich zwolenników i przeciwników, więc najlepszym rozwiązaniem było użyczenie obydwu jubileuszy, co naszemu miastu niewątpliwie dodało smuku. Spacerując uliczkami wiekowego Słupska, warto przejść się nad rzekę Słupię, zajrzeć do **Baszty czarnownic** i dowiedzieć się więcej o jej mrocznej historii. To tu nieszczytne kobiety oskarżone o czary topiono w rzecze lub palono na stosach. Obecnie baszta jest siedzibą galerii sztuki. Nicco dalej, na przedłużeniu obronnych murów miejskich, znajduje się **Zamek Książąt Pomorskich**, siedziba **Muzeum Pomorza Środkowego**. To w nim można zobaczyć największą na świecie kolekcję dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza - **Witkacego**.

Około 125 prac plastycznych (pasterkowe portrety, obrazy olejne, rysunki) oraz fotografie, listy, pierwodruki książek, pozwolą śledzić burzliwy styl życia i bycia tego kontrowersyjnego, zmarłego tragicznie twórcy. W muzeum znajduje się też wystawa poświęcona miastu Słupsk z okresu sprzed II wojny światowej: zdjęcia słynnych restauracji, widoki starych, już nieistniejących kamienic. Słupsk to także miasto **Heinricha von Stephana** - niemieckiego ministra poczty i **twórcy Światowego Związku Pocztowego** oraz pomysłodawcy popularnej **kartki pocztowej**. Niski czerwony budynek - **Młyn Zamkowy** - znajdujący się naprzeciw zamkowego wejścia kryje w sobie **całe etnograficzne muzeum**. Największa ekspozycja poświęcona jest osadnikom. Można prześledzić, skąd na Ziemię Osiedlone przybyli osiedleńcy po 1945 roku. Przywieźli z sobą sprzęty, stroje, naczyńia i materiały, które dziś są prezentowane w Młynie Zamkowym. Tuż przy zamku znajduje się **kościół poddominikański pw. św. Jacka z odrestaurowanymi organami barokowymi**. Znaczący porównują ich brzmienie do brzmienia organów oliwskich.

W podziemiach kościoła złożone są szczątki ostatnich władców Pomorza - **Anny de Croy** i jej syna **księcia Ernesta Bogusława**. Natomiast ich cynowe sarkofagi wraz z wyposażeniem oraz ubiorami są prezentowane w muzeum. Warto też zajrzeć do innych kościołów - **pw. Najświętszej Marii Panny** czy **św. Ottona**. Droga wiodąca wzdłuż kościoła **pw. św. Jacka** przechodzi przez park im.

Jerzego Waldorfa, za którym znajduje się budynek **Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica**. Tutaj swoją siedzibę ma też **Teatr Nowy im. Witkacego**. We wrześniu, w ramach odbywającego się w Słupsku **Festiwalu Pianistyki Polskiej**, w filharmonii można posłuchać najlepszych młodych polskich pianistów interpretujących dzieła słynnych kompozytorów. Idąc parkiem Jerzego Waldorfa w kierunku ratusza mijamy **monument „Klawiatura gwiazd”** upamiętniający 7 wybitnych, nie żyjących już festiwalowych laureatów oraz **pomnik Karola Szymanowskiego**, dłuta Stanisława Homon-Popławskiego.

Zostawiając ratusz po lewej stronie, dojdziemy do ronda, na którym rozpoczynają swój bieg dwie ulice z interesującą architekturą secesyjną - ulica Wojska Polskiego i Aleja Sienkiewicza. **Unikatowe secesyjne kamienice** z ozdobnymi odrzwanymi zachowały swoje charakterystyczne secesyjne ozdoby roślinne, a spoglądając w górę dostrzec można wieżyczki i sterczyzny, dzięki którym w XIX i na początku XX wieku Słupsk nazwano „**małym Paryżem Północy**”. Na początku parku przy Alei Sienkiewicza stoi pomnik pisarza ufundowany z okazji 650-lecia otrzymania przez Słupsk praw miejskich. Ciekawostką w tym miejscu jest **kwiatowy kalendarz**: od maja do października ogrodnicy każdego dnia „przesadzają” kwiatową datę.

Kto lubi uporządkowane spacery, może zwiedzić miasto jedną z opisanych tras:

- 1. Miejski szlak zwiedzania - niebieski**, który zaczyna się i kończy na Placu Zwycięstwa, przebiega ulicą: S. Starzyńskiego, Nowobramską, a dalej przez Stary Rynek, ulicę Grodzką, Buhwar Ks. J. Popiełuszki, ulicę Dominikańską, Władysława Jagiełły i kończy na Placu Zwycięstwa. Trasa prowadzi przez część miasta położoną na lewym brzegu Słupi i otoczoną w przeszłości średnio-wiecznymi murami obronnymi. Spacer tym szlakiem pozwala zapoznać się z zabytkową architekturą miasta oraz zbiorami Muzeum Pomorza Środkowego.
- 2. Można kontynuować dalej pieszą wycieczkę**, ponieważ od Placu Zwycięstwa rozpoczyna się również **miejski szlak zwiedzania - czerwony**. Z Placu Zwycięstwa kierujemy się w stronę ulicy Łukasiewicza i dalej ulicą Mostnika dochodzimy do Zamku Książąt Pomorskich. Stąd przez Rynek Rybacki, ulicę Zamkową, Władysława Jagiełły dochodzimy znowu do Placu Zwycięstwa. Szlak ten pozwala prześledzić granice dawnego Starego Miasta z najważniejszymi budowlami: ratuszem, starą pocztą, spichlerzem, Zamkiem, Młynem Zamkowym i Bramą Młyńską. Szlak prowadzi także wzdłuż zachowanej części starych murów obronnych miasta.
- 3. Wycieczka do Łasku Południowego, Parku Kultury i Wypoczynku (rekreacyjna)** zaczyna się od Starego Rynku i Stefana Jaracza oraz Juliusza Słowackiego dochodzimy do Parku Kultury i Wypoczynku i dalej do Łasku Pohadziowego. Trasa jest typowo rekreacyjna, ponieważ w przeważającej części prowadzi przez tereny zadziwione, alejanki parkowymi i śródleśnymi. W Parku Kultury i Wypoczynku można zobaczyć dąbaję; spacer tym szlakiem polecamy jest szczególnie dla zwiedzających z małymi dziećmi. W parku znajdują się atrakcyjne place zabaw oraz przestrzenie do biegania i jazdy rowerem. Czas przejścia około 2 godzin.
- 4. Wycieczka do Łasku Północnego** także rozpoczyna się od Starego Rynku i przez ulice: Kowalską, Armii Krajowej, Kaszubską, Antoniego Madalińskiego. Trasa prowadzi obok miejsca, w którym stał najstarszy kościół w Słupsku, pw. św. Piotra, na cmentarz komunalny, stadion, do Łasku Północnego. Warto odwiedzić słupską nekropolę ze starymi grobami (m.in. rodziny Bierzłaff czy Anny Preuß) oraz pomnik nagrobny rodziny Kaufmannów), a także lapidarium. Czas przejścia około 2 godzin.
- 5. Szlak turystyczny „Dolina Słupi” - szlak żółty**, to rasa: Uszka – Słupsk – Bytów o długości około 5 km w granicach miasta Słupsk. Czas przejścia w granicach miasta - 1,5 godziny.

- 6. Szlak turystyczny „Dolina Wieprzy i Studnie” - szlak czarny**, to trasa: Słupsk – Lubuń – Kwakowo – Zagórki – Korzybie – Miastko o długości około 4 km w granicach miasta Słupsk. Szlak rozpoczyna się przy siedzibie PTK (ul. Starych Szaregów 1) i podobnie jak szlak żółty wiedzie przez miasto. Czas przejścia w granicach miasta - 1 godzina.
- 7. Szlak Gotyku Ceglanego** w Słupsku biegnie przez Nową Bramę, obok kościoła pw. NMP, starego pocysterskiego kościoła pw. św. Jacka, murów obronnych, kaplicy św. Jerzego, Baszty Czarownic, Bramy Młyńskiej oraz dawnego kościoła gotyckiego pw. św. Mikołaja (obecnie budynek Miejskiej Biblioteki Publicznej) przy ul. Grodzkiej).

Osobnym tematem jest lokalna gastronomia. Nie można wyjechać ze Słupska, nie spróbowałyśmy tujejszych potraw. **Gruszka po słońsku** czy **poienka orzechowa** nieustannie czekają na nowych wielbicieli. Wiele restauracji kultywuje tradycje kuchni założonych przez nestorów słupskiej gastronomii. To w Słupsku narodził się **pomysł pierwszego markowego produktu – Karczny słupskiej**, która zrewolucjonowała nie tylko Polskę, ale i Europę. Regionalne, opracowane przez kucharzy dania pobijały serca Węgrów, Rosjan czy Niemców. To w Słupsku powstała **pierwsza w Polsce pizzeria!** W 1974 roku słupszy gastronomie wyjechali do Włoch. Dusili zrazy i smażyli schabowe pod niebem Italii, a jednocześnie podpatywali, które z włoskich dań można by bez szkody przemieścić na polski grunt. Najbardziej spodobala się pizza, ale nikt nie przywiózł przepisu. Jako „pole doświadczalne” wybrano bar mleczny „Poranek” przy ul. Wojska Polskiego 46. Metodą prób i błędów, opracowano przepis na farsz i ciasto. Urządzono też małą salę i wymrowano **pierwszy w Polsce piec do wypieku pizy**. Do dziś na włoskim Placku z farszem wyrosła fortuna niejednego polskiego obywatela, ale niewielu z nich wie, że zawiódł ją właśnie Słupskawi i jego gastronomie...

Słupsk

6 TURYSTYKA AKTYWNA

BOWLING

Krzęgielnia Trzy Kule, Słupsk, ul. Guncarska 19, tel. 59 842 80 29, www.kregle.słupsk.pl

GOKARTY

FOR SPEED, ul. Michałowskiego 1/9, 76-200 Słupsk, adres toru kartingowego: Lułeminko 1, rezerwacje tel. 781 449 440, www.for-speed.pl

JAZDA NA QUADACH

Na peryferiach, dojazd ul. Sportowa, zaraz za wiaduktem kolejowym należy skręcić w prawo i 300 m dalej już rozpoczyna się tor, tel. 505 075 939 czynny w godzinach 9.00 do 18.00.

JĘZDZIECTWO

Ośrodek Jeździecki, Słupsk, ul. Kaszubska 50, tel. 59 842 31 25

KAJAKI

Słupski Ośrodek Sportu i Rekreacji, tel. 59 843 40 16, 603 946 507, www.sosir.słupsk.pl-PP1BU Mazur - Grzegorz Świątek, tel. 59 814 25 50, 663 474 047, www.splywykajakowe.p2.pl

KOMPLEKS BOISK (ORLIK)

Licencja Ogólnokształcące, ul. B. Krzywostego 6, 76-200 Słupsk - Kompleks boisk, ul. Wiatraczna

KORTY TENISOWE

Słupski Ośrodek Sportu i Rekreacji (Park Kultury i Wypoczynka), tel. 59 843 40 16, 603 946 507, www.sosir.słupsk.pl

ŁODOWISKO

(sezon zimowy) Park Kultury i Wypoczynka w Słupsku, tel. 59 843 40 16, 603 946 507

LOTY WIDOKOWE

Aeroklub Słupski, Słupsk, ul. Kilińskiego 11 tel. 59 842 8685, 509 411 695, e-mail: jamasz.stefanski@dls.pl, www.aeroklub.wmc.com.pl

Informacje dotyczące szkoleń lotniczych: Aeroklub Słupski, ul. Kilińskiego 11, 76-200 Słupsk, tel/fax: (059) 84 286 85, lotnisko: (059) 84616 86, kom. (0502) 535 482 - - spadochroniarstwo, szybowce, sekcja samolotowa i modelarska, lotnisko Krępa, tel. 59 846 16 86, kom. 666 175 600, www.aeroklub.wmc.com.pl

NORDIC WALKING

The North Event, Krzysztof Walczak, biuro@thenorthevent.pl, www.chodzezkijami.pl, tel. 519 102 199

Międzynarodowa Sieć PleaAbout PLN.

Wyłączny Przedstawiciel w Polsce: Orange School, 76-200 Słupsk, ul. Szczecińska 64a, Tel. 601 14 55 72, e-mail: spacery@inertia.eu, www.nordic-walking-home.pl, www.pleaabout.com

NURKOWANIE

Shark Dive Center szkoła nurkowania, www.shardive.com/słupsk, tel. 606 226 166, 665 041 040

PLYWANIE

Basen SOSIR, Słupsk, ul. Szczecińska 99, tel. 59 843 4016, www.sosir.słupsk.pl, e-mail: sosir@o2.pl

SPLYWY KAJAKOWE

Wypoczynalnica kajaków SOSIR, Słupsk, ul. Szczecińska 99, tel. 59 843 40 16, www.sosir.słupsk.pl, e-mail: sosir@o2.pl, SLUPIA(Kayak Adventure) e-mail: biuro@kajaki.net.pl, biuro@wikingsport.pl, tel. 608 47 77 48

STRZELECTWO

Klub Strzelecki Gryf Słupski, ul. Zamiejska 30, 76-200 Słupsk, tel. 59 842 67 69, www.gryfslupski.słupsk.pl

TURYSTYKA PIESZA

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Klub Turystów Pieszych „Mikołajek” Regionalny Oddział w Słupsku, ul. Szarych Szeregów 1, 76-200 Słupsk, www.ptkosłupsk.pl

WYPOŻYCZALNIE ROWERÓW

Centrum Informacji Turystycznej Ziemia Słupska, ul. Starzyńskiego 8, 76-200 Słupsk, tel. 59 842 43 26 - Serwis rowerowy KarwisBike, ul. Frackowskiego 11, 76-200 Słupsk, tel. 505 554 330, www.karwisbike.pl - Klub Turystyki Rowerowej Słupia ul. Szarych Szeregów 14, 76-200 Słupsk, tel. 59 842 98 29, krdslupia.friko.pl

ŻEGLARSTWO

Szkoła Żeglarska Arkanis Słupsk, ul. Sygietyńskiego 7, tel. 59 858 3136, 0503 87 55 36, www.jachty.org

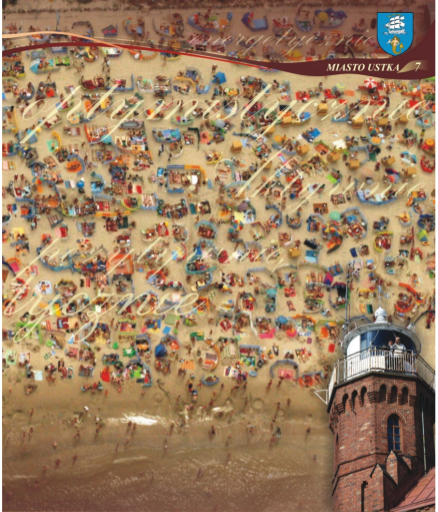
Kilka słów należy się również serwowi typu **camembert** „Słupski Chłopczyk” (niem. **Stolper Jungchen**). Produkcję tego sera rozpoczęto około 1925 roku. Już we wrześniu 1927 roku słupski camembert zdobył pierwszy medal na targach Expo w Paryżu. Do sukcesu „Słupskiego Chłopczyka” przyczyniło się wydanie serii reklamujących go kartek. Po wielu latach, 5 czerwca 2007 roku, podpisana została umowa pomiędzy Miastem Słupsk a Zakładem Produkcyjno - Handlowym SER-MILK na produkcję serka typu camembert „Stolper Jungchen”. Miasto udzieliło licencji na produkcję tego wyrobu do marca 2014 roku, ten sposób Słupsk przywrócił produktowi i marce, jaką cieszył się przed wojną w Europie oraz nadał z serka jeden z rozpoznawalnych symboli miasta, stanowiący pomost historyczny między Słupskiem a produkcyjnym administrowanym przez Niemców, a obecnym - przywróconym Polakom.

PHOTO
GOSIENKA

MIASTO USTKA 7

między innymi

opływności

Ustka

*bezpłatnie,
tyżdzień*

Miasto Ustka

Miasto Ustka

Nadmorski kurort Ustka to malownicze miasteczko o walorach uzdrowiskowych, nazywane przez wielu „Letnią Stolicą Polski”. Leczy się tu głównie choroby krążenia, dróg oddechowych, reumatyczne i zaburzenia przemiany materii. Usteckie sanatoria działają przez cały rok a zimą przyzwyczajają do słońca i ciepła kuracjuszy. Chłubą dla Ustki mogą być także najwyższe noty, jakie tutajte plaże uzyskują od kilku lat w ogólnopolskich rankingach plaż. W pogodny dzień warto przejść się kamiennym mołem, gdzie od niedawna zobaczyć można sympatyczną syrenkę - „Bryzgi Rosowej” jak pisał kaszubski poeta Franciszek Fenikowski. Legenda Usteckiej Syrenki opowiada o biednej wdowie Maruszy Skoczkowej i jej synu Gwidoniu. Pewnego rana Gwidon, by utrzymać rodzinę, wypłynął na żaglowcu w morze i długo nie wracał. Każdego dnia Marusza wyglądała swojego syna na uesteckim brzegu, aż wpatrzyła sobie oczy. Nad biedną wdową ulitowała się panna wodna, która codziennie przynosiła zrozpaczonej matce lososia. Któregoś dnia syrenka nakazała Maruszy przetrzeć żemnice rybnią wątroba. Kiedy Marusza wykonała polecenie, nie tylko odzyskała wzrok, ale również z morskiego brzegu dostrzegła powracającego szkanera, na którego pokładzie znajdował się jej syn. Na pamiątkę niezwykłego wydarzenia mieszkańcy miasta umieścili wizerunek syreny w miejskim godle.

W uesteckim porcie, który rozciąga się wzdłuż ujściowego odcinka Słupia, łatwo zauważyć charakterystyczny budynek z czerwonej cegły – to jedna z najniższych latarni morskich na polskim wybrzeżu. Tuż przy niej usytuowany jest pomnik poświęcony ludziom morza. Jeśli wybieramy się na spacer na plażę zachodnią, natrafiemy na kafejki, tzw. trzecie **moło portowe**. Jest to pozostałość po niemieckim przedsięwzięciu budowy wielkiego portu w połowie drogi ze Szczecina do Gdańska. Trzecie moło miało mieć ogromną na uesteckie warunki 1,5-kilometrową długość. Wśród wielu atrakcji kulturalnych programem obowiązkowym jest spacer ulicą Marynarki Polskiej. Zaczynamy go przy **neogotyckim kościele pw. Najświętszego Zbawiciela** z 1888 r., w którym warto zobaczyć ciekawe drewniane empy. Po wyjściu z kościoła udajemy się ulicą ks. Kard. St. Wyszyńskiego w prawo i dochodzimy do **miejskiego ratusza** - dawniej szkoły nr 1. W środku można zobaczyć neogotyckie zebrowania. Powracając na ulicę Marynarki Polskiej na pewno trzeba

odwiedzić Muzeum Ziemi Usteckiej, gdzie w zgromadzonych przedmiotach zapisana jest historia kurortu. Maszyny do sycia i pisania, stara byżwa czy 100-letni kodium kąpielowy opowiedzą uważnemu obserwatorowi więcej niż najlepszy przewodnik. Tuż przed budynkiem poczty należy skrócić w podwórkę lub w piekarni zapisać o **Muzeum Chleba**. Założone przez piekarniaka i cukiernika Eugeniusza Brzóske, prowadzone z pasją zawodowca, zasługuje na odwiedzinę. Stare formy do piekarni, mieszalniki do krenów, przedwojenny automat do sprzedaży cukierków i wiele innych zabytków – a wszystko to przesiąknięte zapachem świeżutkiego chleba z działającej do dziś piekarni – zaostrzą apetyt na świeży chleb z chrupiącą skórką. Idąc w kierunku portu ulicą Marynarki Polskiej warto zapisać o **Zaułek Kapitański**, noszący obecnie nazwę skweru Jana Pawła II. Jest to niewielki plac na którym od 1357 do 1889 roku stał średniowieczny kościółek pw. św. Mikołaja. Miał dość wysoką wieżę, która służyła żeglarzom jako punkty nawigacyjne.

Wokół zachowało się kilka starych kamienic, których fundamenty mogą mieć nawet setki lat. Były domy kapitanów statków – stąd nazwa placu. W samym porcie do starszych budowli po wschodniej stronie należą uesteckie spichlerze z czerwonej cegły zbudowane w miejscu jeszcze starszych, szachulcowych. To dowód istnienia wzmocnionej wymiany handlowej oraz faktu, że Ustka była wielkim portem nie tylko tranzytowym, ale także eksportowym. Pędzoną w okolicznych folwarcznych gorzelniach gorzałkę i spirytus wysyłano z Ustki nawet do Ameryki Południowej. Jedną z części spichlerza zaadaptowana została przez BWA na **Bałtycką Galerię Sztuki**. Galeria w porcie gości wystawy czasowe i autorów prac. Można trafić na wernisaż pleneru malarskiego albo wystawę prac mniej lub bardziej znanego artysty. Odbywają się tu też odczyty, plenery, a w pokojach na piętrze mieszkają artyści. Niedaleko galerii działa od kwietnia

do końca października **Muzeum Mineralogiczne**, do którego wejść można z dolnej promenady, magazyn amunicyjny. Kiedyś teren ten znajdował się pod ścisłą kontrolą które znajdują się w głębi schronu przeciwlotniczego. Wśród eksponatów można odnaleźć największy polski kryształ i skamieniałości liczące 400 milionów lat. Kto lubi stare historie, powinien odwiedzić "Willy Red", noszącą swą nazwę od koloru czerwonej cegły z której została zbudowana i położoną w pobliżu promenady. Wyróżnia się czerwonym dachem z prostokątną wieżą, trzema tarasami widokowymi na morze oraz dużym parkiem stanowiącym wewnętrzną posesję. Wybudowano ją w 1886 roku jako letnią rezydencję kanclerza Ottona von Bismarcka, obecnie zaś jest w niej zlokalizowany hotel. Do wesołych atrakcji należą niezagospodarowane jeszcze **bunkry poniemieckie** systemu obrony III Rzeszy, znajdowały się aż 4

po zachodniej stronie Ustki. Zostały one zbudowane w latach 30-tych jako część dział, które były w stanie wystrzeliwać pociski o wadze 20 kilogramów każdy na odległość 17 kilometrów. Do dzisiaj zachowały się pozostałości wysadzonych pod koniec wojny żelbetonowych

działobit. Niektóre bunkry są ze sobą połączone podziemnymi przejściami, w pobliżu znajduje się również magazyn amunicyjny. Kiedyś teren ten znajdował się pod ścisłą kontrolą Związku Radzieckiego, obecnie jest ogólnodostępny i w przeszłości ma stać się jedną z całorocznych usteckich atrakcji. Do pokojowych atrakcji Ustki należą położone nieopodal promenady (należy zejść w dół jedną z uliczek) **usteckie łazienki** wybudowane w 1912 r. na miejscu pierwszych budynków. Obecny Zakład Przyrodolecniczy działał już na początku XX wieku, a leczono tu choroby układu oddechowego, reumatyzm, choroby żołądka czy choroby nerwowe. W latach 30. Szczególnie modne stały się kąpiele w błocie borowinowym, którego dostarczały pobliskie miejscowości. Nawet jeśli nie dokuczają nam strzykanie w kolanach, możemy zafundować sobie leczniczą kąpiel w torfowym błoku. Niezapomniane przeżycie. Jedną z najciekawszych propozycji zwiedzania Ustki jest spacer szlakiem legendy usteckiej Syrenki. **Syrenka** jest nierozdzielalnym elementem miasta, doskonale kojarzonym z nadmorskim kurortem przez przyjezdnych. Trasę można rozpocząć przy pomniku Syrenki na wschodnim moście. Najważniejszymi punktami szlaku są: **latarnia morska**, **pomnik poświęcony ludziom morza**, **skwer Jana Pawła II** (były **Zaułek Kapitański**), **stara baza Ratowników Morskich** w porcie, **budynek poczty**, **odrestaurowane szachulcowe domy rybackie** przy ul. Kosynierów, takie jak np. dom kapitana Haase, **kościół p. Najświętszego Zbawiciela**, **Ratusz Miejski**, **ulica Kopernika** (dom naprzeciw szpitala z wyobrażeniem herbu Ustki), wreszcie w parku nadmorskim **pomnik zamyślonego Fryderyka Chopina**, **śluga Ludwika Nitschowej** (autofki warszawskiej Syrenki) oraz „**Umierającego Wojownika**”, **śluga Hansa Thoraka**.

Poza miasto...

Kolizje Dwumieścia Szupska i Ustki, podobnie jak tereny miejskie, mają swoje tajemnice, niesamowitą historię i wspaniały klimat. Jest to teren na wypoczynek o każdej porze roku dla aktywnych i tych, których zadowala siedzenie w jednym miejscu. Każde znajdzie tu coś interesującego dla siebie.

JEŹDZIECTWO

Ośrodek Jeździecki Anka, Przewłoka 3, 76-270 Ustka-Przewłoka, tel. 59 814 81 10, 509 560 073, 509 292 164, www.stajnia-anka.pl

KAJAKI

Przystań Wir, ul. Rzečna 1, tel. 602 753 816

KORTY TENISOWE

Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Grunwaldzka 35, tel. 59 814 55 86, www.osir.ustka.pl

Hotel Energetyk, ul. Kościuski 19, tel. 59 815 23 00, www.energetyk.ustka.pl

Hotel Azoty, ul. Wczasowa 25, tel. 59 814 40 84, www.azoty.com.pl

Dom Wczasowo-Sanatoryjny Perla, ul. Wczasowa 27, tel. 59 814 64 09, www.perla.tp1.pl

NORDIC WALKING

Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Grunwaldzka 35, tel. 59 814 55 86, www.osir.ustka.pl

NURKOWANIE/KURS MOTOROWODNY

Centrum Nurkowe Ustka, ul. Kopernika 19, tel. 59 814 57 24, 604 445 176, www.nurkowanie.ustka.pl

Sun Star, tel. 602 478 606, www.wyprawymorskie.pl

PARKI LINOWE

Park Linowy przy Trakcie Solidarności, tel. 695 444 219, **KOMPLEKS BOISK (ORLIK)**

Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Grunwaldzka 35, tel. 59 814 55 86, www.osir.ustka.pl

PLYWANIE

Hotel Łubiec, ul. Grunwaldzka 14, tel. 59 814 31 02, www.hotel-lubiec.pl

REJSY STATKIEM PO BALTyku

Sun Star, tel. 602 478 606, www.wyprawymorskie.pl

Statek Dragon, tel. 698 523 694, www.rejsyturystyczne.pl

Statek Unicorn, tel. 698 523 694, www.rejsyturystyczne.pl

Lady Assa (Żegluga Gdańska), tel. 59 814 43 53 (latem raz w tyg. odbywają się rejsy na Borholm), www.zegluga.pl

SIŁOWNIE

Studio rekreacji i rehabilitacji Heros, ul. Kościuski 2, tel. 59 814 89 01

SPLYWY KAJAKOWE

Wypożyczalnia kajaków „Przystań WIR”, Ustka, ul. Rzečna 1, Tel. 602 753 816

WĘDKARSTWO MORSKIE

Sun Star, tel. 602 478 606, www.wyprawymorskie.pl

Ust-78, tel. 59 814 42 17, 502 095 807, 508 145 795, www.ust78.republika.pl

Ust-101, tel. 888 997 112, www.wedkarstwomorskie.com.pl

Felis, tel. 501 332 965, 695 586 665, www.wedkarstwomorskie.ustka.pl

Amelia Beach, tel. 59 814 74 44, 604 534 771, www.wedkarstwo-morskie.com

Ust-20, tel. 59 814 65 80, 502 063 864, www.wedkarstwo-morskie-ustka.pl

Jacht Motorowy Doka, tel. 695 787 919, www.doko.tp5.pl

WYPOŻYCZALNIE ROWERÓW

Wypożyczalnia rowerów i sprzętu plażowego, ul. Mickiewicza 21, tel. 59 814 62 36, 607 356 698, www.dom-ustka.cba.pl

Hotel Azoty, ul. Wczasowa 25, tel. 59 814 40 84, www.azoty.com.pl

Ośrodek Jantar, ul. Wczasowa 14, tel. 59 814 40 93, www.jantar.ustka.pl

Ośrodek Albatros, ul. Wczasowa 15, tel. 59 814 51 75, 604 833 368, www.albatros-ustka.afit.pl

Ośrodek Uroczysko, Ustka-Uroczysko, tel. 59 814 24 83, 601 991 122, www.osrodekuroczysko.eu

ŻEGLARSTWO

Jacht Club Ustka, ul. Westerplatte 19 A, tel. 888 031 998

energetyczne
GMINA SŁUPSK II

Spływnictwo Słupskie
Składowiska
Spłytownia
tyczne

Gmina Słupsk
Gmina Słupsk

Wracając drogą krajową z Uski do Słupska, nie sposób nie odwiedzić wiejskiej Gminy Słupsk. Ma ona swoje atrakcje, o których wytrawnym turystom się nie śniło. We Wynłokówku za skrzyżowaniem z fotoradarem należy skręcić w prawo i kierować się zgodnie z tablicami informacyjnymi do **Doliny Charlotty**. To zbudowany w miejscu dawnego Zamelowskiego Młyna kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy, który przyciąga swoim malowniczym położeniem na szmacznych wyspach. Znajduje się tu **hotel Dolina Charlotty Resort & SPA, Gościńciec oraz Rybaczówka**. Do dyspozycji turystów jest również **Pensjonat**. Znajduje się tu także amfiteatr na 3700 miejsc, w którym każdego lata odbywa się **festiwal Legendy Rocka**. Dolina Charlotty to także miejsce dla amatorów aktywnego wypoczynku: są tu organizowane **przejażdżki konne, spływy kajakowe oraz wycieczki rowerowe**, a dla lubiących wypoczynek z dreszczykiem – **park linowy**. Wyjeżdżając z Zamelowa, najlepiej skierować się ze Strzelina na **Swołowo, zwane Stolicą Krainy w Kratę**. Dlaczego w kratę? Uważny obserwator zorientuje się, że przemierzając pomorskie wsie napotyka na domy mieszkalne i całe zagrody o charakterystycznym wyglądzie. Białe ściany z ciemnymi obelkowaniami to tzw. **szachulec**, czyli inaczej zabudowa ryglowa. Budowniczości stawiali najpierw drewniany szkielet budynku z drewna dębowego, jako najbardziej wytrzymałego, a wolne pola wypełniali mieszaniną gliny i słomy. Pola gliniane barwiono na białe, drewno z czasem ciemniało. Kto chce zobaczyć, jak wygląda „kraina w kratę”, powinien odwiedzić Swołowo. Jest ono Pomorską Wsią Dziedzictwa Narodowego. Niezapłniona atrakcją turystyczną jest odrestaurowana **Zagroda**

Albrechta, stanowiąca **Filię Muzeum Pomorza Środkowego**. Na bazie zrekonstruowanych obiektów w Swołowie utworzono **Centrum Kulturotwórcze Pomorskiej Krainy w Kratę**. Muzeum zaczyna się już przy bramie, a właściwie w budynku bramy, w którym mieści się część administracyjna, socjalna i magazynowa. Dalej można dowiedzieć się jak wyglądało życie w starym gospodarstwie. Chałupa składa się z dwóch pokoi gościennych z tradycyjnym wyposażeniem. Na piętrze muzeum jest sala kinowo-konferencyjna na 30 osób, przeznaczona na cykliczne imprezy m.in. filmowe w tym niemych filmów archiwalnych czy starych kronik filmowych, filmów o tematyce etnograficznej, a także wystawy poplenerowe fotograficzne, malarskie czy szkolenia w zakresie edukacji regionalnej. Zabudowa gospodarza i obora mieszczą ekspozycję obrazującą hodowlę zwierząt. Turycy przyjeżdżający do zagrody inwentarza. Na piętrze znajdują się warsztaty rękodzielnicze ludowym - **warsztat tkacki, garncarski czy sala browarnicza** w której umieszczono muzealną ekspozycję maszyn gospodarskich. Nieopodal zabudowań, w osobnym budynku, folklorystyczne, nawiązujące do obrzędowości rodzinnej, kuchni regionu. Pozostały teren – ogród – został Zagrodę Albrechta. Jest na kryta estrada służąca m.in. z różnych części Europy w ramach dotychczas (wyswietlane są dawne i współczesne filmy cykliczne imprezy: **Konkurs na Pomorską** nawiązuje do tradycji spożywania potraw

wykorzystywana do warzenia piwa. Jest też siódła, i narzędzi rolniczych oraz sprzętu używanego do prac znajduje się gospoda; odbywają się tutaj imprezy Serwowane są potrawy charakterystyczne dla dawnej urządzony z myślą o turystach, którzy odwiedzają do prezentacji zespołów folklorystycznych spotkań muzycznych oraz ekran kinowy dotyczące Pomorza). Organizowane są tu **Nalewkę oraz Gęsia Niedziela**, która zgęsiły.

Osobliwą atrakcją Swołowa jest „Kozia Zagroda”. To jedyne w regionie gospodarstwo utrzymujące stado 60 kóz rasy szańskiejskiej. Gospodarze pozyskują mleko kozie, z którego tradycyjną metodą, bez środków chemicznych i konserwantów, wytwarzają twarogi i sery (ser typu „feta”, sery z ziołami, sery topione). Wyroby te mają niepowtarzalny smak i walory zdrowotne. Przebywając w Swołowie warto wybrać się do położonej nieopodal Krzemienicy. Wieś Krzemienica to malownicza osada powstała w XIX wieku, która wcześniej była kolonią. Jej nazwa pochodzi od minerału - krzemienia, który powszechnie występuje w okolicy i służył do budowy gospodarstw, brukowania ulic i obięść. Większość tutejszych domów i zabudowań gospodarskich jest typu szchalcowego. Po Swołowie jest to najbardziej „szchalowca” wieś w regionie słupskim. Niebywałą atrakcją tej miejscowości jest agroturystyczne gospodarstwo pszczelarskie „Wędrowna Barć”. Ciekawostką gospodarstwa jest powstała w 2004 r. „Sala Pszczelarska”, której głównym elementem są dwa szklane ule z pszczołami oraz wystawa niegdyś używanego sprzętu pasiecznego. W sali prowadzone są zielone lekcje dla grup zorganizowanych. Są to lekcje przyrody połączone z obserwacją pszczoł, poznawaniem ich zwyczajów, degustacją miodów i innymi niespodziankami przygotowanymi przez gospodarzy. W gospodarstwie można kupić miód, propolis, pyłek kwiatowy i świece z wosku pszczelego.

Wracując ze Swołowa i Zamelowa, należy kierować się trasą nr 21 na Gdańsk i skręcić do **Parku Wodnego** w Redzikowie. Jest to najnowszy w regionie **kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy**. Oprócz basenów i zjeżdżalni, jacuzzi, gejzerów, rwącej rzeki, wodnego placu zabaw dla dzieci, bieżni wodnych oraz leżanki do masażu wodnego, na odwiedzających czeka bogata oferta kregielni (bowling i bilard) oraz odnowa biologiczna, a w niej sauny, solarium, masaż wodny i suche, studio fitness oraz rehabilitacja z kabiną do krioterapii i zabiegów fizykoterapeutycznych.

Kto szuka wrażeń, może wybrać się do hali widowiskowo-sportowej w **Jezierzycach**. Jest to nowoczesny obiekt sportowy o powierzchni prawie 3,5 tysiąca metrów kwadratowych. Sprzęt elektroniczny, w który wyposażony jest hala, umożliwia rozgrywki na poziomie ligowym. Zarówno nawierzchnia, kosze najazdowe, jak też trzy tablice świetlne spełniają normy FIBA i PZK. Widownia liczy 750 miejsc siedzących. Inną atrakcją kompleksu jest jedna z największych w Polsce ścian wspinaczkowych o wysokości 13 metrów, na której znajdują się 12 toów wspinaczkowych. Wśród kolejnych propozycji, na odwiedzających czekają sauna i siłownia.

14 TURYSTYKA AKTYWNA

AEROKLUB SŁUPSKI

spadochroniarstwo, szybowce, sekcja samolotowa i modelarska lotnisko Kępna, tel. 59 846 16 86 kom. 666 175 600

BOWLING

Kręgielnia przy Parku Wodnym w Redzikowie, Redzikowo 16b, 76-200 Słupsk, e-mail: biuro@parkwodnyredzikowo.pl, tel. 59 841 25 51, 59 841 25 55

Kręgielnia jest czynna od poniedziałku do czwartku od 12.00 do 22.00, w piątki od 12.00 do 23.00, w soboty od 11.30 do 23.00, w niedziele i święta od 11.30 do 22.00.

GOKARTY

FOR SPEED ul. Michałowskiego 1/9 76-200 Słupsk adres toru kartingowego: Luleminko 1 rezerwacje tel. 781 449 440

JEŹDZIECTWO

Dolina Charlotty, Strzeżlinko 14, Zamelowo, www.dolnacharlotty.pl, e-mail: hotel@charlotta.pl, jazda konna tel. 667 705 329
Karzęcin 17 76-200 Słupsk tel. 606 855 717

Osrodek Jeździecki Rancko 76-204 Słupsk Redzikowo 4c tel. 59 840 26 77, 605 729 429

Stajnia, Słupsk, Wielichowo 2, tel. 607 060 453

KOMPLEKS BOISK (ORLIK)

Osrodek Sportu i Rekreacji Gminy Słupsk, Jezierzycze 16 B, 76-200 Słupsk, tel. tel./fax 59 841 25 51 tel./fax 59 841 25 55, www.parkwodnyredzikowo.pl

KORTY TENISOWE

Słupski Osrodek Sportu i Rekreacji (Park Kultury i Wypoczynku) tel. 59 843 40 16, 603 946 507

LODOWISKO

(sezon zimowy) **Park Kultury i Wypoczynku w Słupsku** tel. 59 843 40 16, 603 946 507

PARKI LINOWE

Dolina Charlotty Strzeżlinko k. Słupska, Strzeżlinko 14 Zamelowo, 76-200 Słupsk, www.dolnacharlotty.pl,

e-mail: hotel@charlotta.pl, recepcja tel. 59 847 43 00, 59 847 43 43

Park Linowy czynny jest w soboty i niedziele od godz. 12.00 do zachodu słońca. Dla grup składających się z min. 15 osób Park Linowy zostanie otwarty także w pozostałe dni tygodnia. Zgłoszeń grupowych należy dokonywać z jednodniowym wyprzedzeniem pod nr tel. 59 847 43 00.

PLYWANIE

Dolina Charlotty, Strzeżlinko 14, Zamelowo, 76-200 Słupsk, www.dolnacharlotty.pl, e-mail: hotel@charlotta.pl

recepcja tel. 59 847 43 00, 59 847 43 43, rekreacja 667 705 342

W hotelu: basen, sauna sucha, łaźnia parowa, aromatyczna, błotna, sanarium o 9 gabinetów kosmetycznych/masażu oferujących zabiegi wykonywane z użyciem wyłącznie naturalnych produktów bazujących na medycynie naturalnej i dalekowschodniej

Redzikowo

Park Wodny Redzikowo, Redzikowo 16b, 76-200 Słupsk, e-mail: biuro@parkwodnyredzikowo.pl, tel. 59 841 25 51, 59 841 25 55, czynne pn-czw 7.00-22.00, pt 7.00-23.00, sb 9.00-23.00, ndz/święta 9.00-22.00

Słupski Osrodek Sportu i Rekreacji ul. Szczecińska 99 76-200 Słupsk tel. 59 844 75 42

SPLYWY KAJAKOWE

Strzeżlinko k. Słupska

Dolina Charlotty, Strzeżlinko 14 Zamelowo, 76-200 Słupsk, e-mail: hotel@charlotta.pl

recepcja tel. 59 847 43 00, 59 847 43 43 rekreacja 667 705 342

Słupski Osrodek Sportu i Rekreacji tel. 59 843 40 16, 603 946 507

Grzegorz Świętek tel. 663 474 047

STRZELECTWO

Klub Strzelecki Gryf Słupski ul. Zamiejska 30 76-200 Słupsk tel. 59 842 67 69

TURYSTYKA PIESZA

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Klub Turystów Pieszych „Mikołajek” Regionalny Oddział w Słupsku ul. Szarych Szeregów 1 76-200 Słupsk

WĘDKARSTWO MORSKIE

Dolina Charlotty, Strzeżlinko, Zamelowo, 76-200 Słupsk, www.dolnacharlotty.pl, e-mail: hotel@charlotta.pl,

recepcja tel. 59 847 43 00, 59 847 43 43,

wędkarstwo tel. 667 705 342

WYPOŻYCZALNIE ROWERÓW

Centrum Informacji Turystycznej Ziemia Słupska ul. Starzyńskiego 8 76-200 Słupsk tel. 59 842 43 26

Serwis rowerowy KavisBike ul. Frackowskiego 11 76-200 Słupsk tel. 505 554 330

Klub Turystyki Rowerowej Słupia ul. Szarych Szeregów 14 76-200 Słupsk tel. 59 842 98 29

energetycznie

GMINA USTKA 15

optymistycznie
Składowisko
porządkiem
tycznie

Gmina Ustka

Gmina Ustka

16 GMINA USTKA

Jeśli chcemy wybrać się poza miasto w pogodny dzień – to tylko nad **MOTŁE!** Nasze wybrzeże położone niedaleko miasta jest bardzo zróżnicowane: dla **lubiących opalanie i widok fal**, zostają **plaże w Rowach**. Tym, którzy wolą **kontakt z przyrodą** – spodobą się malownicze **Poddąbie z wiekowymi bukami Bismarcka, Orzechowo z kamienistą plażą lub Dębina z wysokimi klifami**, których korony porasta **mieszany las**. Zapach żywicy dociera do tych, co leżą na piasku...

Miłośnicy **wydm** znajdą coś dla siebie. W Rowach w Gminie Ustka znajduje się wejście do **Słowińskiego Parku Narodowego** – 200 hektarów Parku leży na terenie gminy. Wśród piaszczystych gór naprawdę niewiele trzeba, by poczuć się jak na prawdziwej pustyni. Wybawieniem jest widok morza, wylatujący się zza kolejnej wydmy. Poszukującym bardziej spokojnych domów polecamy odwiedzenie **Orzechowskiej Wydmy w Orzechowie**, gdzie będą mogli wspiąć się na szczyt **wieży obserwacyjnej**, skąd rozciąga się panorama na okoliczne lasy i podziwiać „las w pigułce” z miniaturową arboną myśliwska, paśnikami. Warto przejść się szlakiem po specjalnych pomostach z tablicami oznaczającymi wydmę białą, szarą i bór bałtykowy. Można też pobawić się na imprezach: wspiąć się na **rower w Przewłocę** i dojechać do Poddąbia do stacji rowerowej oznaczonym „Szlakiem Zwiniętych Torów”. Dawniej jeździła tędy kolej normalnotowa, lecz po wojnie tory zostały „zwinięte”. Zostały nasypy, na których Gmina Ustka, jako jedyna w Polsce, urządziła szlak rowerowy. W Rowach w letnie weekendy warto odwiedzić **Ogólnopolski Zjazd Maskotek®, Przegląd Orkiestr Dętych czy Dzień Prewencji**.

Dla **lubiących spacerować** Gmina Ustka oferuje dziesiątki kilometrów szlaków leśnych bogatych w **grzyby i jagody**. Ciekawi lokalnej historii znajdą ją w kościele w **Duninowie**, gdzie znajduje się **grób „czarnego rycerza Frankensteina”**. Sąd pochodzi opowieść z dręczycielkiem o odnalezieniu zabytkowych ksiąg parafialnych w starych organach. W kościółku szachulcowym w **Możdżanowie** można oglądać **jedne z najstarszych witraży na Pomorzu**, w kościółku w **Wytownie** statek wotywny – dar ludzi morza, a w starym kościele w **Zimowiskach** przy drodze krajowej nr 21 – **tablice poświęcone m.in. poległym w I wojnie światowej mieszkańcom pobliskich miejscowości**.

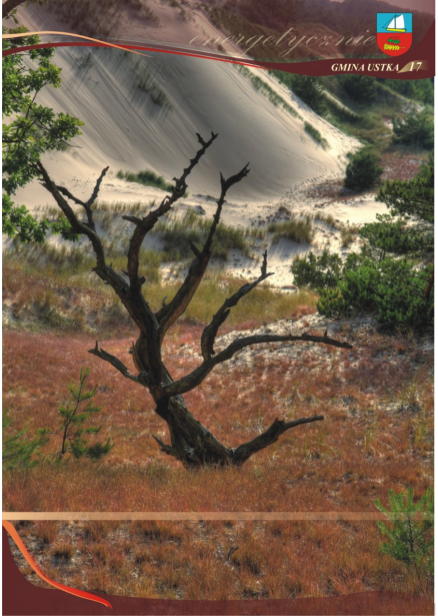
Jadąc z **Rowów do Kluk** (trasą na Smołdzino) mijają się we wsi **Objazda** malowniczo niedawno odrestaurowany szachulcowy kościółek pw. **Matki Boskiej Częstochowskiej** wybudowany w 1806 r. Widoczna z drogi, stojąca przed kościołem **ława wotywna z wizerunkiem św. Jerzego zabijającego smoka**, jest pomnikiem upamiętniającym poległych w I wojnie światowej.

energetyczne

GMINA USTKA 17

JEŹDZIECTWO

**Ośrodek Jeździecki „ANKA”, Przełoka 3, tel. 59 814 8110, 59 814 67 45, 504 843 637, www.anka.ta.pl,
e-mail: biuro@stajnia-anka.pl**

KORTY TENISOWE

**Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy Leśnik, Orzechowo Morskie, 76-270 Ustka, tel. 59 814 46 35,
www.orzechowo-morskie.pl**

SPLYWY KAJAKOWE

**Wielobranżowa Firma Handlowo Usługowa SEZAM 2, Zofia Świątek, 76-211 Objazda, Objazda 94/5, tel. 663 474 047,
609 334 943 663 466 437, e-mail: splywyszczam@wp.pl**

WĘDKARSTWO MORSKIE

**Kormoran Rowy, ul. Kościelna 16, tel. 59 814 1941 608 293 513, www.kormoran-rowy.com,
e-mail: reservation@kormoran-rowy.com**

możliwość uczestnictwa w rejsach wędkarskich na połów dorsza lub w obrębie obiektu, możliwość zorganizowania samochodowych rajdów terenowych o raz paintball (min 10 osób), jazdy gokartami w najbliższej okolicy, quadami, jazda konna, mini golf, spływy kajakowe, wycieczkowe rejsy po morzu (w sezonie letnim).

WYPOŻYCZALNIE ROWERÓW

**Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy Leśnik (tylko dla gości ośrodka), Orzechowo Morskie, 76-270 Ustka, tel. 59 814 46 35,
www.orzechowo-morskie.pl**

GMINA SMOŁDZINO 19

Gmina Smołdzino

Gmina Smołdzino

Jadąc z Rowów przez Objazdę skrócić na skrzyżowaniu w Gąbinie w lewo i jechać prosto do Smoldzina.

O turystycznej atrakcyjności Gminy Smoldzino stanowi jej położenie na obszarze Słowińskiego Parku Narodowego oraz cztery pobliskie jeziora: Gardno, Lebsko, Dolgie Wielkie oraz Dolgie Małe. Na drodze do Smoldzina trafiamy na dwie interesujące miejscowości: Gardno Małą i Gardno Wielką. W Gardnie Wielkiej do najcenniejszych zabytków należy **kościół parafialny pw. Najświętszej Marii Panny z 1282 r.**, przebudowany w 1842 r. W kościele znajduje się stara **chrzcielnica granitowa z czasów romańskich** oraz ekspresjonistyczny obraz ołtarzowy namalowany przez kolobrzeszkiego pastora Paula Hintza. Na przykościelnym placu, dawnym cmentarzu można obejrzeć **zabytkowe płyty nagrobkowe, datowane na XVI w.** Smoldzino powstało u podnóża Rowokołu (115 m n.p.m.) „Świętej góry Słowińców”. Wzgórze to było miejscem praktyk religijnych pogan i chrześcijan. Znajdowała się tu znana już w średniowieczu i uczęszczana przez pielgrzymów **kaplica, poświęcona św. Mikołajowi**. Dużo z niej sygnały świetlne dla żeglarzy. Około 1530 r. kaplica została zburzona przez mieszkańców Smoldzina. Fragmenty ścian rozebrano w 1821 roku, a kilka lat później ten sam los spotkał fundament. Dziś na wzgórzu Rowokół po kaplicy nie ma już śladu. Sama góra jest za to doskonałym punktem widokowym, z którego można obejrzeć panoramę okolicy. Pokryte lasami tereny gminy stanowią znakomite miejsce wypoczynku. Pobliskie akwenu przyciągają **wędkarzy**, a okoliczne lasy stanowią raj dla amatorów **grzybobrania**. W samym Smoldzynie warto zwrócić uwagę na **kościół parafialny wzniesiony w 1632 roku**. Przebudowano go w 1823 r., a w 1874 r. dobudowano nawę poprzeczną. W kościele znajduje się wiele unikatowych zabytków: **w czesnobarokowy ołtarz** z bogatym wystrojem rzeźbiarskim oraz z portretami księżnej Anny de Croy i jej syna Ernesta Bogusława. Jest tu też **barokowa ambona z XVII w. oraz dzwon gdański z 1706 r.** W Smoldzynie znajduje się ponadto stała ekspozycja Muzeum Przyrodniczego, prezentująca charakterystyczne dla naszego terenu rośliny, zwierzęta, gatunki ptaków zimujących na wybrzeżu oraz wędrównych, jak również różnorodne lasy. Można tu także podziwiać zdjęcia obrazujące lokalne malownicze plaże.

Z drogi ze Smoldzina do Kluk powinno się skrócić do Czolpina. Jest tu położona 1000 m od brzegu morza **latarnia morska**, zbudowana na dominującej nad okolicą 50-metrowej wydmie, pomiędzy jeziorem Gardno i Lebsko. Malowniczy obiekt wzniesiono w latach 1872-1875. Dawniej zainstalowana tu była lampa spalająca olej, którą zmieniono na jedną z największych, cylindryczną sosewke i elektryczną żarówkę. Obiekt jest latem udostępniony do zwiedzania przez turystów. Na terenie Gminy Smoldzino znajduje się **Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach**. Jest to rekonstrukcja dawnej wsi rybackiej nad jeziora Lebskiego. Zgrupowane tu budynki mieszkalne i gospodarcze prezentują miejscową architekturę od końca XVII wieku do lat 20. XX wieku.

Rozrywkę znajdują nie tylko dorośli zainteresowani burzliwą historią tych ziem, ale także dzieci: latem w każdy weekend odbywają się tu liczne prezentacje. Można trafić na **pokaz wypieku chleba w ziemnym, wolnostojącym piecu**, zobaczyć, jak się ubijało masło tradycyjną metodą w masielnicy, jak robiło się garbki czy jak prało się za pomocą drzewu, dowiedzieć się dlaczego konie Słowińców chodziły białe oraz spróbować chleba z wiejskim smalcem i kwaszonym ogórkiem. Można zobaczyć sprzęty codziennego użytku, którymi posługiwali się Słowińcy – magiel i palarkę do kawy. Dzieci z przyjemnością skosztują gofrów pieczonych w XIX-wiecznej gofrownicy. Będzie można przejrzeć umieszczone w gablotach dokumenty świadczące o tym, jak trudno było władcóm w latach 40. czy 50. sklasyfikować lokalną ludność: nie Niemcy, ale czy Polacy...? Całość otoczona jest kramami z wyrobami lokalnych artystów i rzemieślników, a wokół rozlega się muzyka w wykonaniu grup folklorystycznych w barwnych strojach. Do Kluk można dotrzeć rowerem wyjeżdżając ze Słupska ulicą Kaszubską i kierując się w Lubuczewie na Rowy, jednak trzeba uważać – niestety tylko w niewielu miejscach jest specjalnie wytyczona droga dla rowerów; większość trasy przebiega po ruchliwej jezdni. Gmina Smoldzino ze względu na swoje położenie przepiękne krajobrazy jest doskonałym miejscem do uprawiania sportu i rekreacji. Przez teren gminy przebiegają szlaki piesze i rowerowe o zróżnicowanym stopniu trudności. Corocznie organizowany jest Ogólnopolski Zlot Szlakami Słowińskiego Parku Narodowego. W czerwcu warto się wybrać na regaty żeglarskie po jeziorze Gardno.

Gmina Smóldzino

22 TURYSTYKA AKTYWNA

JEŹDZIECTWO

Stadnina Koni Chomiczówka, ul. Kopernika 16/1, 76-214 Smóldzino, tel. 605 047 162, sk.chomiczowka@gmail.com

LODZIE CANOE

Gościniec u Bernackich, ul. Bohaterów Warszawy 26, 76-214 Smóldzino, tel. 59 811 37 64, www.ubernackich.pl

WYPOŻYCZALNIA ROWERÓW

Gościniec u Bernackich, ul. Bohaterów Warszawy 26, 76-214 Smóldzino, tel. 59 811 37 64, www.ubernackich.pl

energetycznie
GMINA DĘBNICA KASZUBSKA 23

optymistycznie

Aktywnie

cyklicznie

tycznie

Gmina Dębница Kaszubska

Dębница Kaszubska

Ponadto, dla rowerzystów Gmina Dębica Kaszubska przygotowała liczne trasy rowerowe:

1) Szlak rowerowy „Krzynia – Łysomiczki” – jest to trasa o długości 3,5 km, która prowadzi m.in. przez park podworski i ruiny pałacu w Krzyni oraz starą zabytkową kładnię, a także obejmuje liczne pomniki przyrody, w tym 400-letni dąb szypułkowy.

2) Szlak rowerowy „Krzynia - Elektrownia wodna Strzegomino” – długość trasy wynosi 4 km, a jej główną atrakcją są dwie spłomyki elektrowni wodnych: w Konradowie i Krzyni.

3) Szlak rowerowy „Skarszów Dolny - Dębica Kaszubska” – 3,5 km trasa przebiega przez najpiękniejsze leśne tereny gminy, wzdłuż malowniczo wijącego się koryta rzeki Skotawy.

4) Szlak rowerowy „Łysomiczki – Żelkówek” – jest to trasa o długości 4,8 km, która pozwala na podziwianie tarlisk troci wędrowniej, znajdujących się w licznych odnogach rzeki Ślupi.

5) Szlak rowerowy „Strzegomino /Konradowo – Krzynia” - ścieżka ma długość 3 km, posiada typowo przyrodniczy charakter, pozwalający na prawdziwy odpoczynek na łonie natury. Jest ona pełna ciekawostek ze świata roślinnego, do których należą m.in.: projektowany rezerwat przyrody „Źródłiskowe torfowisko”, stanowisko chronionego storczyka - kruszczyka szerokolistnego w pobliżu jeziora Krzynka oraz pomnikowa sosna zwyczajna zwana pospolicie „Grubą Bertą”.

JEŹDZIECTWO

Ranczo w Dolinie, ul. Krótka 3, 76-248 Dębica Kaszubska, tel. 603 075 743, 59 813 14 00, www.ranczowdolinie.tp1.pl

KAJAKI

Ranczo w Dolinie, ul. Krótka 3, 76-248 Dębica Kaszubska, tel. 603 075 743, 59 813 14 00, www.ranczowdolinie.tp1.pl

Ośrodek Wczasowy „W Dolinie Słup” Marlena i Marek Kalinowscy, Krzyżnia 25, 76-248 Dębica Kaszubska, tel. 59 813 18 10

energetycy
GMINA KOBYLNICA 27

optymistyczny

Aktywnie

pozytywnie

tycznie

Gmina Kobylnica

Gmina Kobylnica

Przejeżdżając przez rzekę, warto zwrócić uwagę na **ruiny mostu kolejowego** rozebranego w połowie lat 90. Tuż za mostkiem znajduje się skrzyżowanie dróg leśnych. Z lewej strony umiejscowiona jest droga do wsi Krępa, a z prawej kierunek Losino - Kobylnica, która prowadzi na **ścieżkę przyrodniczą**. Jadąc prosto można dotrzeć do ściany lasu, która stanowi granicę Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”. Przez dłuższy odcinek należy przemieszczać się nasypem kolejowym, na przemian z drogami leśnymi, aż do rozwi-dlenia szlaków. Żółty szlak prowadzi do miejscowości Lubuń, natomiast szlak rowerowy do skrzyżowania z szosą Kwakowo - Lubuń. W tym miejscu można zjechać z głównej trasy i pojechać w prawo zgodnie z czarnym szlakiem PTTK „Dolina rzeki Wieprzy” w kierunku Korzybia. Warto odwiedzić miejscowość Lubuń, gdzie znajduje się dobrze zachowany stary **poniemiecki cmentarz**.

Trasa prowadzi dalej prosto, aż do kolejnego skrzyżowania z szosą Lubuń - Żelkówko. Na skrzyżowaniu należy skręcić w prawo, w stronę rzeki. Po drodze mija się leśniczkową Leśnictwa Kruszyca, za którą znajduje się most drogowy na Słupi. Szosa prowadzi do miejscowości Żelkówko, w której można zobaczyć nowy kościół. Warto również udać się do pobliskich Żelek by obejrzeć **ruiny starego pałacu wraz z parkiem podworskim**. Należy skręcić w lewo, w leśną drogę, którą dojedzie się do Leśnego Dworu. Z Żelkówka można powrócić do Kwakowa jedną z tras bocznych szlaku prowadzącą przez wieś Komłowo. Stąd przy dobrej pogodzie, można podziwiać panoramę okolicznych terenów, a przy dobrej widoczności nawet może uda się zobaczyć Słupsk. Podążając szlakiem rowerowym warto zwrócić uwagę na **dwa malownicze strumienie: Żelkowską Wodę i Kamienną**, które przecinają nam drogę. Są to leśnobezdne dopływy Słupi, będące ważnymi **tarliskami troci wędrowniej**. Strumienie płyną w głębokich wąwozach, przypominając potoki górskie. Po kilkukilometrowej podróży drogami leśnymi należy wyjechać ponownie na szosę Dębica Kaszubska- Podwilczyn i skręcić w lewo w stronę parkingu nad Słupią. Jest to miejsce gdzie można odpocząć. Tuż po drugiej stronie rzeki znajduje się siedziba Nadleśnictwa Leśny Dwór i sala edukacyjna, w której mieści się **muzeum**.

GOKARTY

Tor gokartowy w Luleminku, Luleminko 1/k, Kwakowa, gmina Kobylnica, tel. 781 449 440

Tor o dł. 380 m, szer. od 5 do 9m, istnieje możliwość wypożyczenia gokartów.

Czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 14.00-19.00, w soboty i niedziele od 11.00-19.00

JEŹDZIECTWO

Zajęczkowo

Stadnina Koni w Zajęczkowie, Zajęczkowo 22, 76-251 Kobylnica 6km od Słupska przy drodze krajowej nr 21. tel. 604 371 370,

www.konie-zajenkowski.yoyo.pl

KOMPLEKS BOISK (ORLIK)

Kompleks boisk przy Szkole Podstawowej im. Olimpijczyków Polskich w Kwakowie, ul. Słupska5, Kwakowo, 76-251

Kobylnica, tel. 59 846-20-80

PAINTBALL

Kuleszewo, tel. 607 893 666, www.fun-paintball.pl

Inne

www.extremalnity.draker.pl

telefon kontaktowy 601 150 972

mail: imprezy@draker.pl

strony internetowe:

www.draker.pl

www.extremalnity.draker.pl

www.forum.draker.pl

www.turbostar.pl

Firma zajmuje się organizacją imprez paintballowych dla firm oraz klientów indywidualnych. Osoby prowadzące eventy są doświadczonymi graczami paintballowymi, którzy styczność z branżą paintballową mają od 10 lat.

energetycznym
GMINA DAMNICA 31

polymistycznym
Aktywnie
ponylnym
tycznym

Gmina Damnica

Gmina Damnica

32 GMINA DAMNICA

Wędkarzom należy polecić bardzo dobre do wędkowania tereny w Damnicy. W tutejszych rzekach i strumieniach znajdziemy **talpyka, amura, lipienia i pstrąga**. Na **grzyby** należy wybrać się do poddamnickich lasów. We wrześniu i październiku na tutejszych poboczach parkują samochody z najróżniejszymi rejestracjami. W weekendy zjeżdżają tu na grzyby rodziny z całego województwa.

W samej Damnicy warto odwiedzić dawny **pałac**, obecnie **Ośrodek Szkolno-Wychowawczy**. W jednej z sal zobaczymy **12 – metrową palmę konopną**, sprowadzoną przed wielu laty z Palestyny. To ze względu na tę palmę, już w końcu XX wieku, dyrekcja Ośrodka musiała wymienić szklaną kopułę stanowiącą dach. Drzewo tak się zmoroło, że nie było już dla niego miejsca. Starą kopułę można oglądać w przypalacowym ogrodzie. Gmina Damnica słynie z malowniczych dworców. Niektóre są zamieszkałe, inne czekają na swoich właścicieli. Wśród nich na pewno warto zobaczyć zespół pałacowo- folwarczny w **Łojewie**. Na uwagę zasługuje fakt, iż to właśnie w gminie Damnica znajduje się obszar objęty **programem ochrony środowiska „Natura 2000”**. Jest to **naturalne siedlisko rzadkich gatunków ptaków**.

Damnica jest gospodarzem wielu lokalnych imprez: **Dni Damnicy, Święta Płonów, Powiatowego Święta Ziemiaka**, podczas których aktywni mieszkańcy mogą prezentować swoje umiejętności artystyczne. Coraz częściej na uroczystości zapraszani są zmiłośnicy sportowcy, a także popularni polscy artyści. W gminie prężnie funkcjonują **kluby sportowe**, zaś ze szcze- gólnych sukcesów słyną damnicy **pięściarze**. Są to organizowane **mecze, pikniki i festyny** dla dzieci i dorosłych, które cieszą się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców całego Pomorza Środkowego.

Wyjeżdżając z Damnicy powinno się odwiedzić położone niedaleko Damno. Wieś Damno to miejsce, gdzie można zobaczyć kilka ciekawych obiektów historycznych. Należą do nich przede wszystkim neogotycki kościół parafialny z 1878 r., dwór Artura von Livontusa z XIX wieku, a także budynek oberży pochodzący z początków XX wieku, warto także odwiedzić gospodarstwo młynów zachowanych na terenie powiatu wędkarzy, rowerzystów czy miłośników **nordec walkingu**.

GMINA DAMNICA 33

KAJAKI

Darno Młyn, Darno 1, 76-231 Darnica, tel. 606 552 165, www.darnomlyn.pl

NORDIC WALKING

Darno Młyn, Darno 1, 76-231 Darnica, tel. 606 552 165, www.darnomlyn.pl

WYPOŻYCZALNIA ROWERÓW

Darno Młyn, Darno 1, 76-231 Darnica, tel. 606 552 165, www.darnomlyn.pl

GMINA GŁÓWCZYCE 35

energetycznie
optymistycznie

Skrywnie

korzystnie

rycznie

Gmina Głowczyce

Gmina Głowczyce

GMINA KĘPICE 37

*Wiosna
w Kępice
wiosna
wiosna
wiosna*

*Gmina Kępice
Gmina Kępice*

energetycznym
GMINA POTĘGOWO 39

Gmina Potęgowo

Gmina Potęgowo

Aby dojechać ze Słupska do Potęgowa, należy udać się drogą krajową nr 6 w kierunku Gdańska. W gminie tej bardzo popularny jest nordic walking – sport polegający na chodzeniu z kijami.

To właśnie na ten rodzaj sportu postawiło Potęgowo. Do atrakcji gminy należą megality-grobowce z ogromnych kamieni -znajdujące się koło rzeki Lupawy. Mniej więcej połowie drogi z Lupawy do Poganic zwiedzić można **stare cmentarzysko**. Rozpowszechnione w całej Europie grobowe budowle trafiły na tereny dzisiejszej Polski a m.in. można je zobaczyć właśnie w tutaj. Od 2006 roku znajduje się tu **Szlak Dziedzictwa Kulturowego Gminy Potęgowo**. Jest to ścieżka rekreacyjno-historyczna. Na gminnej stronie internetowej zamieszczona jest mapa do nordic walkinga, którą przed wyjściem na trasę ścieżki należy wydrukować.

Na mapce zaznaczone są repliki **domków neolitycznych**. Do każdego domku przyporządkowana jest odpowiednia ilustracja. Kije do nordic walkingu można wypożyczyć w **Pałacu „Monbijou”** w Poganicach, **Restauracji Nostalgia** w Poganicach oraz w Barze „**Wodnik**” w Lupawie. **XIX - wieczny pałac „Monbijou”** w Poganicach, usytuowany nad doliną rzeki Lupawy, otoczony jest **wiekowym parkiem wiejskim**. Do majątku należą także: czyste, bogate w **ryby jezioro** (nad którym można biwakować), **stawy** oraz **las**. Pałac „Monbijou” jest doskonałym miejscem dla osób szukających ciszy i spokoju.

Innym miejscem wartym odwiedzenia jest bez wątpienia „**Pałac pod Bocianim Gniazdem**” w miejscowości Ranowo. Ten **XVII wieczny pałac**, posiadający **zabytkowy park z fontanną** oraz **rozległe tereny zielone**, jest wspaniałym miejscem do aktywnego wypoczynku przede wszystkim dla dzieci i młodzieży. Nieopodal pałacu znajduje się **XIII wieczne grodzisko**, **stary cmentarz** i **liczne miejsca wykopalisk**, odkrywające rąbką bogatej historii tych terenów, a las, źródłesne jezioro i liczne potoki stanowią idealne schronienie dla **dzikiej zwierzyny**. Ciekawostką może być fakt, iż w schyłku XVII wieku znajdował się tu klasztor dla ubogich niewiast. Dziś na terenie ośrodka znajduje się m.in. **indiański skansen**, **plac zabaw**, **sztuczna ściana wspinaczkowa**, **boiska** oraz **miejsce ogniskowe** i **grille**. W pobliżu mieliśmy się także niedawno założona **stadnina koni**. W ofercie ośrodka można znaleźć ciekawe propozycje np. wakacje w siodle, podchody poszukiwaczy skarbów, wycieczkę do indiańskiej wioski czy nocne łowy. „**Pałac pod Bocianim Gniazdem**” to również doskonałe miejsce dla zainteresowanych **przejażdżką quadem** lub **zorganizowaniem gry paintballowej**. Poza Poganicami, Lupawą i Rinowem warto wybrać się do Grąbkowa. We wsi zachował się w dobrym stanie **potężny pałac** wybudowany w **XIX stuleciu** przez władających wówczas Grąbkowem Puttkamerów. Wraz z parkiem i olbrzymimi zabudowaniami dworskimi tworzy on odrębną część wsi. Ciekawostką jest fakt, że koło dworu mieli się **XVIII- wieczna kuźnia**.

Wierzytęć
GMINA POTĘGOWO 41

42 TURYSTYKA AKTYWNA

AGROTURYSTYKA

Pałac Monbijou, Poganice 16, 76-230 Potęgowa, tel. 607 978 499,
www.monbijou.agrowakacje.pl

JAZDA NA QUADACH

Pałac pod Bocianim Gniazdem, Runowo 23, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 51 49, 507 725 775,
www.runowo.pl
E.U.H. „RAFT”, ul. Poczтовая 11, 76-230 Potęgowa, tel. 697 777 105, 692 451 076,
www.quadranczo.pl
Quad Ranczo Potęgowa
strona internetowa: www.quadranczo.pl

JĘZDZIECTWO

Pałac pod Bocianim Gniazdem, Runowo 23, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 51 49, 507 725 775,
www.runowo.pl
Stadnina Koń – Stary Młyn w Łupawie, Łupawa 7, 76-242 Łupawa, tel. 602 382 928
Stadnina Koń – Runowo, Runowo 62, 76-230 Potęgowa, tel. 660 100 710

KAJAKI

Restauracja Nostalgia, Poganice 2, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 54 01

KOMPLEKS BOISK (KOSZYKÓWKA, SIATKÓWKA, PIŁKA NOŻNA)

Pałac pod Bocianim Gniazdem, Runowo 23, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 51 49, 507 725 775,
www.runowo.pl

NORDIC WALKING

Pałac pod Bocianim Gniazdem, Runowo 23, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 51 49, 507 725 775,
www.runowo.pl

PAINTBALL

Pałac pod Bocianim Gniazdem, Runowo 23, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 51 49, 507 725 775,
www.runowo.pl
E-ponet, Darżyno 41, 76-230 Potęgowa, tel. 604 779 119, 606 297 359,
www.paintball.potegowo.pl, e-mail: paintball@eponet.pl, godziny otwarcia: pn-nd 12.00-20.00

PARK LINOWY

Pałac pod Bocianim Gniazdem, Runowo 23, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 51 49, 507 725 775,
www.runowo.pl

SPRZĘT WĘDKARSKI:

USTKA-TOUR Adam Węgiński, Jerzy Olszewski, 76-230 Potęgowa Darżyno 29, tel. 601 62 91 91,
502 340 717
Morskie Wędkowanie my EGIR, tel. 515 105 013

ŚCIANKA WSPINACZKOWA

Pałac pod Bocianim Gniazdem, Runowo 23, 76-230 Potęgowa, tel. 59 811 51 49, 507 725 775,
www.runowo.pl

WĘDKARSTWO MORSKIE

USTKA-TOUR, Adam Węgiński, Jerzy Olszewski, 76-230 Potęgowa Darżyno 29, www.rejsturytystyczne.pl,
tel. 601 62 91 91; 502 340 717,

energetyczne

GMINA POSTOMINO 43

opłymistyżenie

Gmina Postomino

Gmina Postomino

44 GMINA POSTOMINO

To już województwo zachodniopomorskie. Dojedziemy tam mijając Ustkę i jadąc na zachód przez Daninowo i Zaleskie. Główną atrakcją tej gminy jest 15-kilometrowy pas nadmorski o wyjątkowej różnorodności krajobrazowej: jest tu klif, wydmy, piaszczysta plaża. Powietrze z dużą zawartością jodu i soli sprzyja leczeniu chorób dróg oddechowych i krążenia. Miejscowościami turystycznymi są m.in.: Rusinowo, Jezierzany czy Łącko. Wyróżnieniem gminy jest oczywiście Jarosławiec. Jego kąpielisko morskie zaliczone zostało do I klasy czystości.

Jezioro Wicko i Złakowski Bagna leżące po wschodniej stronie gminy są siedliskiem i miejscem lęgowym orla bielika, gęsi gęgawy, bąki, mewy śmieszki i srebrzystej a także labędzia niemeo. Nadmorskie miejscowości gminy Postomino znajdują się na obszarze ustanowionego w 1981 r. krajobrazu chronionego o nazwie "Pas pobeżeża na zachód od Ustki". Atrakcją krajobrazową jest dwukilometrowy odcinek jarosławieckiego klifa. Od strony morza rozciąga się wydma z roślinnością kserotermiczną i wydymotwórczą z mikołajkiem nadmorskim na czele. Atrakcyjnym elementem krajobrazu są dwa jeziora: Wicko i Marszewo. Przez teren wiodą liczne szlaki turystyczne: piesze i rowerowe. Rzeka Wieprza kusi miłośników wędkowania oraz wypraw kajakowych. Baza noclegowa stanowią bogate, o wysokim standardzie, domy wypożyczkowe, campingi, pola namiotowe, schroniska, pensjonaty, motele, kwatery prywatne oraz gospodarstwa agroturystyczne. Liczba miejsc noclegowych szacowana jest na 4690.

Dla wyciecznych piechurów chcących zwiedzić Gminę Postomino na własnych nogach, polecamy **piesze szlaki turystyczne**:

Szlak Północny (czerwony), nadmorski, symbol SL-05 e: Leba- Jarosławiec (Wicie), o długości 91,6 km.
Szlak Zielony: trasa Ustka- Sławno- Korzybie.

Kto chce **pospacerować rekreacyjnie**, powinien wybrać:

1. **Szlak przyrodniczo-krajoznawczy piesza**: Korlino - Łącko- Jarosławiec. Z Korlina idzie się w kierunku północno - zachodnim do miejscowości Łącko, a następnie przez miejscowości Jezierzany do Jarosławca. Długość trasy wynosi około 5 km.

2. **Szlak przyrodniczo-krajoznawczy piesza**: Jarosławiec - Wicie - Jarosławiec. Z Jarosławca należy iść ścieżką w kierunku południowo - zachodnim wzdłuż plaży nadmorskiej, a następnie przy wydmach, na odcinku o łącznej długości 7 km. Przy wsi Wicie, tuż za granicą z gminą Darłowo, ścieżka zawraca i prowadzi na północny-wschód, śródlądową drogą publiczną. Podziwiać tu możemy **nadmorskie bory sosnowe**. Ścieżka kończy się przy latarni morskiej w Jarosławcu. **Postomino leży wśród pięknych wydmy morenowych**. Miejscowość ta istniała już w XII-XIII w., a po raz pierwszy wzmiankowana była 23 marca 1301 r., gdy książę Sambor von Rügen nadał księciu Mateuszowi jako lenno kilka wsi. Pierwszy kościół istniał tu już w średniowieczu, a wieś nie uległa na przestrzeni wieków dużym przeobrażeniom. W Postominie można odwiedzić kościół pw. św. Floriana z 1846 r., poświęcony w 1946 r. Neobarokowa świątynia została wybudowana z cegły i kamienia w miejscu poprzedniego najprawdopodobniej szachulcowego kościółka. Świątynia ma na wyodrębnionym prezbiterium, a wieża została nadbudowana nad nową krytą drewnianym stropem oraz dwuspadowym dachem krytym dachówką. Zabytkowy wnętrza pochodzi z poprzedniego kościoła. **Renesansowa ambona datuje się na początki XVII w.**

podobnie jak **renesansowa chrzcielnica**, na której pokrywie znajduje się relief ze sceną zwiastowania i napis oraz zabytkowy krzyż z postacią Chrystusa.

Do najbardziej atrakcyjnych turystycznie miejscowości gminy zaliczany jest **Pieszczę**. W miejscowości tej zlokalizowanych jest wiele **zabytkowych budowli**, wśród których jest m.in. **późnogotycki kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z XV w.**, częściowo przebudowany w 1625 r. W 1728 r. tutejsza kaplica grobowa odnowiona została przez Kacpra von Krockow. Wyposażenie świątyni stanowią **trzyścienny ołtarz z XVI w. z rzeźbioną grupą Trójcy Świętej oraz barokowa**

GOKARTY

w sezonie letnim w Jarosławcu

JEŹDZIECTWO

O.W. Na Klifie, ul. Nadmorska 34, 76-107 Jarosławiec, tel. 59-810-95-20, www.naklifie.pl

Gospodarstwo Agroturystyczne, ul. Leśna 4, 76-107 Jarosławiec, tel. 59 810 95 45

Rancho, Nosalin 12, 76-113 Postomino, tel. 691 512 207

NORDIC WALKING I RAJDY ROWEROWE

organizowane są raz w miesiącu na terenie Gminy Postomino, informacje na stronie: www.postomino.pl
lub www.ckis.postomino.pl

PAINTBALL

sezonowo - teren byłego O.W. Mikołajek, ul. Nadmorska, 76-107 Jarosławiec

PLYWANIE

Aquapark Centrum Zdrowia i Urody Panorama Morska, Jarosławiec, ul. Uzdrawiskowa 15, tel. 94 3482997

SPORTY ZIMOWE

niedzielne kąpiele Postomińskiego Klubu Morsów "WIKING" - plaża centralna w Jarosławcu, zejście nr 3, godz. 13.00

STRZELECTWO

Mała Strzelnica przy Zespole Szkół w Karlinie, Karlino 4, 76-113 Postomino, tel. 59 810 97 23

WYPOŻYCZALNIE ROWERÓW

O.W. Bałtyk, ul. Bałtycka 4, 76-107 Jarosławiec, tel. 59 810 94 80, www.owbałtyk.info.pl

O.W. Katani, ul. Nadmorska 11, 76-107 Jarosławiec, tel. 59 810 94 29, www.nadbałtykiem.pl

Kwaterna prywatna - Jacek i Agnieszka Sienkiewicz, ul. Nadmorska 29, 76-107 Jarosławiec, tel. 59 810 94 19

energetycznie

oficjalnie

Skrybnie

porady
tyczące

Elektrownie wodne

Elektrownie wodne

Zabytkiem techniki i architektury przemysłowej wysokiej rangi spinającym jak kłanra wszystkie gminy partnerskie usteckiego LOT-u jest sieć elektrowni wodnych w dorzeczu Słupi, która przepływa przez wszystkie gminy członkowskie i w usteckim porcie wpada do morza. O pozyskaniu czystej energii z siły wody myślano już w XIX w. Początkowo budowle wodne służyły do spętrzania wody dla napędu tartaku czy młyna; później zainstalowano w nich turbiny do produkcji prądu stałego. Wszystkich elektrowni wybudowano ponad 100, obecnie spółka Energa zarządza 16 urządzeniami, które produkują prąd zmienny. W niektórych z nich można podziwiać stare poniemieckie tablice elektryczne czy wiązki starych kabli – wszystko zakonserwowane i działające bez zarzutu.

Obiekty elektrowni położone są wzdłuż rzek, przy których znajdują się trzy bardzo interesujące naturalne szlaki.

1. Szlak elektrowni w dorzeczu Wieprzy. Znajdują się na nim cztery elektrownie wodne - Kepce, Kępka, Biesowice i Cieccholub, jednak tylko elektrownia w Biesowicach jest dostępna dla zwiedzających.
2. Szlak elektrowni w dorzeczu Słupi.

Znajduje się na nim pięć elektrowni wodnych - Skarszów Dolny, Krzynia, Strzegomino, Gałąźnia Mała i Struga. Szczególnie interesująca jest elektrownia wodna „Struga” we wsi Soszyca; jej budynek pochodzi z 1896 roku, a prąd produkuje się tu od 1925 roku. Wcześniej w tym miejscu funkcjonował tartak, suszarnia i fabryka papy. W skład zespołu hydroenergetycznego wchodzi prawie dwukilometrowy kanał doprowadzający wodę z jeziora Żukowskiego. Atrakcją jest umieszczona we wnętrzu elektrowni tablica nastawcza z przyrządami z lat 20-tych XX wieku, m.in. żarówkami węglowymi.

Elektrownia „Gąskowo” w Gałąźni Małej

To największa na Słupi elektrownia wodna. Została zbudowana w 1914 roku. Na rzece Bytowej zbudowano jaz, dzięki czemu powstał zalew, który łączy się ze Słupią wpływającą do jeziora Głębokiego. Z niego woda przepływa pod szosą podziemnym syfonem i następnie płynie kanałem do „zamku wodnego”, z którego rurociągami kierowana jest na turbiny elektrowni. Budynek elektrowni w Gałąźni usytuowano powyżej pierwotnego ujścia rzeki Kamienicy do Słupi. Na turbiny wodę doprowadzają 2 stalowe rury o średnicy 190 cm.

Elektrownia „Strzegomino” w Konradowie

Elektrownia ta powstała w latach 1922-1924. Żeby spiętrzyć wody rzeki Słupi, przegradzono dolinę rzeczną 460-metrowej długości zapora ziemną. W wyniku rozlania się wód Słupi powstał 40-hektarowy zbiornik zapowowy Konradowo, z którego wody kierowane są 960-metrowej długości kanałem na turbiny elektrowni.

Elektrownia w Krzynie

Podobne rozwiązanie techniczne zostało zastosowane przy budowie kolejnej elektrowni wodnej, zbudowanej w latach 1925-1926, w Krzynie. Zapora ziemna o długości 250 metrów spiętrza wody Słupi, tworząc zbiornik zaporowy Krzyna Skarszów Dolny. W 1922 roku na największym dopływie Słupi - rzecze Skotawie w Skarszewie Dolnym została zbudowana kolejna elektrownia wodna. Początkowo funkcjonowała jako papiernia, którą po pożarze przebudowano na elektrownię wodną.

Słupsk Ostatnia elektrownia wodna w dorzeczu Słupi zlokalizowana została przy Młynie Zamkowym koło Zamku Książąt Pomorskich w Słupsku. Muzeum czerpie stąd energię elektryczną. Mostek przy elektrowni jest popularnym miejscem plenerów słubnych.

3. Szlak elektrowni w dorzeczu Łupawy.

Znajduje się na nim sześć elektrowni wodnych - Smołdzino, Żelkowo, Drzeżewo, Lebień, Poganice i Łupawa. Spośród wszystkich elektrowni, do zwiedzania dostępne są elektrownie w Poganicach, Żelkowie i Smołdzinie. Pozostałe można oglądać tylko z zewnątrz.

Spływy kajakowe rzeką Słupią

Spływ kajakowy najlepiej rozpocząć w Gminie Dębica Kaszubska. Kajaki należy spuścić poniżej starej elektrowni wodnej w Gałgami Małej i poddać się nurtowi rzeki Słupi. Dobrze jest wybrać się na spływ latem. Uwaga! Słupia, ze względu na ukształtowanie dna, jest skłasyfikowana jako rzeka górska – o porywistym, bardzo warczym nurcie. W takim nurcie chętnie płynąją solachne ryby – zwłaszcza lososie. Miejscami rzeka jest warczą i kręta, gdzieś tam tworzy zwalowiska drzew, przez które trzeba przenosić kajak. Wielkim zaskoczeniem po godzinach takiego wiosłowania jest wpłynięcie na Krzynie – rozległe, spokojne jezioro, które latem zdobną obficie kwitnące tu lilie. W Krzynie można zrobić sobie przerwę i przenocować na polu namiotowym lub kemping. W gminie oprócz wspomnianej Krzynie można zobaczyć wiele jezior, m.in. Głębokie, Kuntowskie, Dobra, Rybice, Godziel Mała i Grabówko. Wszystkie te jeziora licznie przyciągają wędkarzy, wioslarzy, kajakarzy i amatorów wypoczynku nad wodą. Po noclegu można wyruszyć w dalszą drogę do Słupska. Kajaki można wyciągnąć na brzeg w Parku Kultury i Wypoczynku albo nieco dalej, przy Baszcie czarnowic. W tym drugim wypadku trzeba będzie przepłynąć pod słupskimi mostami. W Słupsku możemy pozostać na kolejny nocleg, a następnie popłynąć do Bydłina. Przez połowę trasy będziemy płynąć Parkiem Krajoobrazowym „Buczyna nad Słupią”. Szczególnie malowniczy jest on jesienią, ale można płynąć o każdej porze roku. Z Bydłina jest już bardzo blisko do portu w Uście. Nad Słupią niestety nie znajdziemy wielu pól biwakowych dla kajakarzy ale można zatrzymać się na nocleg na polance czy polu namiotowym. Jeszcze jedną atrakcją jest Kajakowy Szlak Papięski. Na kolejnych etapach są umieszczone kamienie upamiętniające pobyt na spływie kajakowym kardynała Karola Wojtyły. Kamieni tych jest 10, a z niektórymi łączą się ciekawe historie: przy poświęceniu jednego z nich nie było wody święconej ani kropidła. Rolę ekologicznego kropidła spełniła ulamana gałązka, a woda została poświęcona w rękach ówczesnego starosty słupskiego.

